

¿Jas kakoj chech ub'i' jun juch' ch'umil le man k'o ta uje'?

Pine' jun jub'a' kaxlanwa on jun nim ucholajil ab'aj, le utzalaj uk'olik jun jastaq are pa jun f'ajaj k'olib'al.

Le ukemb'al q'ij k'o uk'olib'al f'ajaj: de Oort. Le sutz' rech Oort are jun nimlaj molajil juch'ch'mil, naj chech le Chaq'ich'umil. Sib'alaj naj k'o wi chech le umiq'inal le q'ij, chi uwach le q'aq' tewel pa le sutz' rech Oort wene kopan pa ja -250°C wene kqaj na!

We f'ajaj k'olib'al, q'equ'm, sib'alaj utz chech uchajixix taq ojer q'inomal rech nab'e taq q'ij rech le ukemb'al q'ij, rachi'l le juch' ch'umil Manx.

Pine' jela' le ub'i', Kb'ixik chi le juch'ch'umil Manx are jun ch'utiral q'ij. Le taq ch'utiral q'ij are taq uxe'r ab'aj le xekanaj kanoq are taq xe'alax taq ral q'ij rech le ukemb'al q'ij (k'ataralq'ij Ikoq'ij, Kaqch'umil chi'l le Uwachulew).

Le cometa Manx xk'i'y la chi unaqaj le Q'ij jewa' 4500 millones chi junab', junam ruk' le Uwachulew. Man naj ta ni', wa' we asteroide xk'aaq b'i pa le uq'equ'mal le uchi' le Sistema Solar. K'i alaj junab' q'axinaq, xriqifaj chik are taq katajin katzalij ruk' le Q'ij.

K'ate kanoq, le cometa Manx xelesax la pa le Sutz' rech Oort ruk' jun usilab'em le kanaqajob' chech le Q'ij. Pa le k'ak' usufinem, jle cometa Manx kaq'ax pa le juperaj Sistema Solar qech oj chi 860 junab'!

Le Sistema Solar qech oj ruk'a'm k'i asteroides, ronojel 'chaq'ajisam' are taq k'i chi junab' chi unaqaj le Q'ij. Man chi'l ta le cometa Manx. Le tz'ajch'umil Manx k'olom kan pa le Sutz' rech Oort, jle gas utz f'ajarisab'al chi le kuya' le Ucholajil Kaj!

Are wa' nab'e asteroide man 'ilom taj' man kaye'em taj. Are jun utz'aaqat gas utz are taq le Ucholajil kaj k'a maja' na xuquje' man kakowin taj kuk'ut k'ak' q'alajisanem chi nij jas uq'alajinik xub'an le qochoch pa le Uwachulew.

COOL FACT

Are taq le tzajch'umil keb'yaj chi unaqaj le Uwachulew, jujun chech le u'ajarisab'al keja'r rumal uq'aaq'al le Uwaq'ij, xuquje' kuwinacqirisaq jun "Je" are taq kaq'ax pa le uk'olib'al. Le tzajch'umil Manx man b'anom ruk' le nik'aj chi tzajch'umil, xa k'u cha' man k'o ta uje'. Xa k'u cha' ya'om ub'I chi man k'o ta uje' "Manx".

More information about EU-UNAWES Space Scoop: www.unawe.org/kids/